

1978, 27. září – Sdělení VONS č. 38 o perzekuci československých občanů související s jejich spoluprací s polskými disidenty.

V týdnu od 18. do 22. 9. 1978 provedla StB sérii opatření proti několika signatářům Charty 77 a dalším občanům. Záminky k těmto opatřením byly různé, jejich skutečným důvodem byla zřejmě domněnka StB, tlumočená mluvčímu Charty 77 dr. Jaroslavu Šabatovi, že „20. 9. 1978 se má podepisovat společné prohlášení polského Výboru společenské sebeobrany (KOR)¹ a československé Charty 77“. Tato domněnka odpovídala pravdě pouze v tom, že 20. 9. 1978 se v Praze konala tisková konference – přes zvýšenou aktivitu StB bez její pozornosti – na níž byli západní novináři seznámeni s materiály z druhé schůzky zástupců Výboru společenské sebeobrany (KOR) a Charty 77, která se uskutečnila v tomto měsíci.² Obdobně ve Varšavě.

Již 18. 9. 1978 byli vyslýcháni mluvčí Charty 77 dr. Ladislav Hejdánek, Marta Kubišová a dr. Jaroslav Šabata; při výsleších byli mimo jiné varováni před dalším rozvíjením přátelských československo-polských styků. Dr. Jaroslav Šabata směl sice nakonec 20. 9. 1978 – s dvoudenním zpožděním – navštívit své příbuzné v Praze, byl však téhož dne s výše zmíněným upozorněním varován před stykem s dalšími osobami. Dr. Václav Benda, signatář Charty 77 a člen našeho výboru, byl od středy 20. 9. do pátku 22. 9. intenzivně střežen uniformovanými i neuniformovanými příslušníky SNB. 20. 9. v 19.00 hodin byli při odchodu z bytu Petra Uhla zadrženi signatáři Charty 77 dr. Martin Hybler a Ivana Hyblerová (v nejvyšším stupni těhotenství, porodila dne 24. 9. 1978) a jejich šestnáctiměsíční dcera. Ivana Hyblerová s dcerou byla po výslechu propuštěna ve 20.30 hod., dr. Martin Hybler asi o dvě hodiny později. 20. 9. v 19.30 hod. byl v Praze příslušníky StB, kteří mu vyhrožovali zabitím, zadržen katolický kněz Václav Malý, signatář Charty 77 a člen našeho výboru – strávil ve vězení 48 hodin. Téhož dne večer byl na československo-polských

hranicích vyveden z vlaku student Tomáš Petřivý, který není signatářem Charty 77, a byl Bezpečností zadržován po 65 hodin.³ Konečně krátce před půlnocí dne 20. 9. byli Petr Uhl a jeho manželka Anna Šabatová, signatáři Charty 77 a členové našeho výboru, přinuceni vystoupit z vlaku, jímž se chystali odjet z Prahy. Po odmítnutí tohoto protizákonného omezení osobní svobody byli příslušníky VB a OSOŽ fyzicky napadeni (úderý hranou dlaně, doprovázenými výkřiky „karate“), převezeni do Konviktské ulice a podrobeni osobní prohlídce. Anna Šabatová byla propuštěna asi po hodině. Petr Uhl byl zadržován po více než 36 hodin a nakonec po asi desetimínutové rozmluvě, při níž se mu orgán StB mj. částečně omluvil za brutální postup při zadržení, též propuštěn. Ve dnech 21. a 22. 9. 1978 byli vyslechnuti signatáři Charty 77 Ludvík Vaculík, Julius Tomin, Andrej Stankovič a další. Podle předběžných zpráv z Polska došlo také ve Varšavě a v Krakově v tomto týdnu k několika zatčením a domovním prohlídkám.

Výbor pokládá za zřejmé, že zásahy orgánů SNB proti svobodě a lidské důstojnosti výše uvedených osob postrádal zákonného opodstatnění. Proto znovu upozorňuje, že omezení, resp. zbavení osobní svobody jsou podle čs. právního řádu trestné činy.

Informace o Chartě 77, r. 1, 1978, č. 11, s. 15–16.

POZNÁMKY

¹ V červnu 1976 vypukly v řadě polských měst po oznámení o zvýšení cen potravin pouliční protesty a stávky v továrnách. Nejbouřlivější podobu měly události v Radomi, Ursusu a Płocku. V reakci na potlačení protestů vznikl na podporu jejich postižených účastníků Výbor na obranu dělníků (Komitet Obrony Robotników – KOR). V září 1978 se transformoval ve Výbor společenské sebeobranu – Výbor na obranu dělníků (Komitet Samoobrony Społecznej „Komitet Obrony Robotników“ – KSS „KOR“). Jeho zástupci navázali kontakty se signatáři Charty 77, v létě 1978 se dokonce podařila uskutečnit dvě osobní setkání v Krkonoších. Třetí schůzka se již neuskutečnila, opoziční aktivisté byli na cestě v horách zadrženi. Blíže EISLER, Jerzy: *Czerwiec 1976 w materiałach archiwalnych*, Warszawa 2001; LIPSKI, Jan Józef: *KOR. Komitet Obrony Robotników – Komitet Samoobrony*

Společnej, Warszawa 2006; BLAŽEK, Petr: Setkání představitelů československé a polské opozice na státních hranicích 1978–1989, in: Dominik Hrodek (ed.): *Česká a polská historická tradice a její vztah k současnosti*. Pardubická konference (18.–20. duben 2002), Praha 2003, s. 177–209; KELLER, Petr: Odras československo-polských vztahů v aktech Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS), in: Dariusz Dąbrowski (ed.): *Od rywalizacji do współpracy. Relacje polsko-czeskie w badaniach młodych historyków z Polski i Republiki Czeskiej*, Wrocław 2003, s. 219–244; BLAŽEK, Petr – KAMIŃSKI, Łukasz – MAJEWSKI, Grzegorz: *Ponad granicemi. Historia Solidarności Polsko-Czechosłowackiej*, Wrocław 2009.

- ² Represivní opatření souvisela se schůzkami členů KOR (KSS „KOR“) a signatářů Charty v Krkonoších. První schůzka se uskutečnila u Sněžky 29. 7. 1978 a druhá na stejném místě patrně 9. 9. 1978. Třetí se měla uskutečnit 1. 10. 1978, ale její účastníci byli zadrženi policií a pohraničníky. Viz dobovou zprávu Václava HAVLA: „Československo-polská policejní akce na Cestě československo-polského přátelství“ in: *týž: O lidskou identitu. Úvahy, fejetony, protesty, polemiky, prohlášení a rozhovory z let 1969–1979*, ed. V. Prečan a A. Tomský, Praha 1990, s. 291–292.
- ³ Tomáš Petřivý byl následně obviněn z útoku na veřejného činitele. Mladý Slovák byl 21. 9. 1978 převezen do Prahy, kde byl opět dva dny vyslýchán. O několik dní později 1. října 1978 byl znovu na osmačtyřicet hodin zadržen v Krkonoších. Příslušníci StB se v září 1978 opakovaně snažili Tomáše Petřivého přimět ke spolupráci. Po neúspěšném „verbování“ byl ještě na podzim 1978 vyloučen z třetího ročníku FAMU a následně obdržel povolávací rozkaz. Po několika týdnech základní vojenské služby se však Tomáš Petřivý, od jara 1979 signatář Charty 77, pokusil o sebevraždu a byl poslán domů na léčení. V psychiatrické léčebně jej však odmítli přijmout a z tohoto důvodu byl navíc stíhán za vyhýbání se vojenské službě. V lednu 1980 byl odsouzen souhrnně k dvěma letům odnětí svobody nepodmíněně. Viz ÚSD AV ČR, Sbírká Jiřího Rumla, kart. 6, inv. jedn. 53, text Tomáše Petřivého „Můj poslední výlet do Polska“. K perzekuci Tomáše Petřivého viz sdělení VONS č. 51, 84, 209, 213 a 249, dokumenty č. 51, 84, 210, 214 a 250.